

Randers Kommune
Laksetorvet
Natur, Miljø og Landbrug
8900 Randers C

Randers Kommune
Miljø Natur og Landbrug
Odinsgade 7
8900 Randers C

Telefon +45 8915 1515
Direkte 89151746

ehk@randers.dk
www.randers.dk

Att. Martin Bjork Christensen

Dato: 26-01-2023 /Journalnummer: 06.02.03-P19-2-22

Udkast til tilladelse til restaurering af Elbæk ved Helstrup

Randers Kommune meddeler hermed tilladelse efter vandløbslovens §37, Lovbekendtgørelse nr. 1217 af 25-11-2019 om vandløb, samt kapitel 7 i Bekendtgørelse nr. 834 af 27-06-2016 om vandløbsregulering og restaurering mv., til gennemførelse af vandløbsrestaureringsprojekt i Elbæk. Restaureringsprojektet omfatter 3 mindre gydebanker fra station: 510 til 520 (gydebanke 1) samt station 576 til 586 (Gydebanke 2) og fra st. 629 til 639 (Gydebanke 3). Se bilag 1 – kort over placering af gydebanker. Restaureringsprojektet omhandler udlægning af grus i form af gydebanke og skjulesten. Projektet er en del af Randers Kommunes Naturgenopretningspulje og finansieres derfor af egne midler.

Formålet med restaureringsprojektet er at forbedre de fysiske forhold i Elbæk ved udlægning af gydebanker og skjulesten. Udlægning af grus og sten vil medvirke til generelt at forbedre naturtilstanden i vandløbet ved, at skabe nye levesteder for fisk og smådyr, og vil desuden give fisk nye gydeområder. Udlægning af større skjulesten vil desuden skabe mere fysisk variation i vandløbet.

Vandløbet er offentligt og beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens §3, samt målsat til god økologisk tilstand i Statens Vandområdeplaner. Projektet understøtter tidligere gennemførte vandområdeplanprojekter i Elbæk. jf. vandplanerne 2015-2021, [vandomraadeplaner](#)

Der gives tilladelse til følgende:

- Etablering af 3 gydebanker af 10-15 meter jf. bilag 1.

Der udlægges ca. 20 m³ gydegrus og ca. 25 stk. større skjulesten i diameter 30-50 cm.

Tilladelsen gives på følgende vilkår:

1. Restaureringen af vandløbet skal udføres i overensstemmelse med principperne i nærværende tilladelse, og efter de beskrivelser der er anført i DTU Aqua's vejledning, "*Sådan laver man gydebanker for laksefisk*"
2. Dræn og andre rørdløb må ikke dækkes og påvirkes med grus.
3. S sammensætningen af gydegrus skal være 85% valnøddesten (16-32 mm) og 15% singles og håndsten (32-80 mm). Der må ikke forekomme knust og skarpt flint.
4. Grus og sten skal være naturligt for området.
5. Der skal anvendes køreplader, hvor arbejdsbæltet langs vandløbet, vurderes at give større køreskader (Hvis bæltet langs vandløbet vurderes blødt)
6. Afgørelsen kan først udnyttes, når klagefristen er udløbet, og der ikke er indkommet klager.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter at afgørelsen er meddelt.

Lovgrundlag:

Tilladelsen er givet efter:

- § 37 (lovbekendtgørelse nr. 1217 af 25. november 2019 af lov om vandløb)
- Kapitel 2 i bekendtgørelse nr. 834 af 27. juni 2016 om vandløbsregulering og -restaurering m.v.
- Naturbeskyttelsesloven § 65 (dispensation fra beskyttede naturtyper) LBK nr. 1986 af 27. oktober 2021, Lovbekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse.
- §21 i Lovbekendtgørelse om miljøvurdering af planer og programmer og konkrete projekter, LBK nr. 2020-06-25 nr. 973.

Formål og projektbeskrivelse

Formålet med det ansøgte restaureringsprojekt er at forbedre de fysiske forhold

for vandløbets flora og fauna, hvilket vil betyde bedre forhold for fisk, smådyr og vandplanter tilknyttet vandløbet. Dermed er der større sandsynlighed for at vandområdeplanens miljømål for vandløbet, kan opfyldes.

Der etableres 3 gydebanker i Elbæk. Gydebanker berører følgende matrikler:

Gydebanke 1: 7q Ø. Velling By, Ø1st og 7a Helstrup By, Helstrup

Gydebanke 2: 5v Ø. Velling By, Ø. Velling og 13d Helstrup By

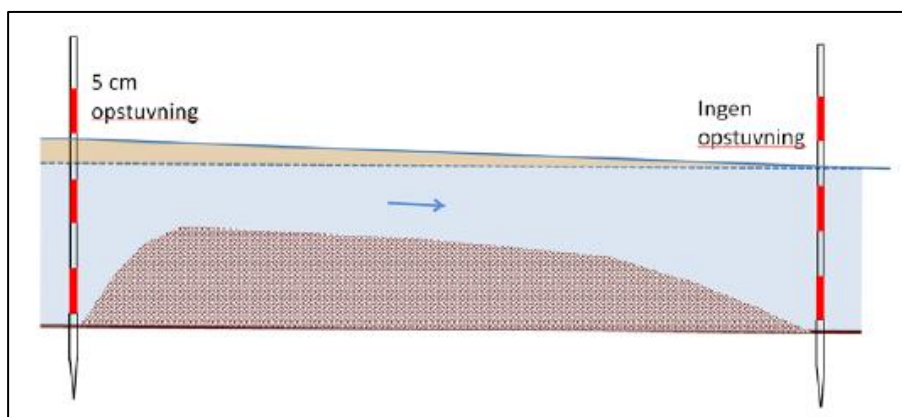
Gydebanke 3: Helstrup samt 10f Ø. Velling By, Ø. Velling og 28e Helstrup By, Helstrup. Placeringen ses på oversigtskortet på forrige side.

Gydebankerne udføres ved udlægning af grus på den eksisterende vandløbsbund, i tykkelse på gennemsnitligt 20-25 cm og længde på 10 - 15 m. Bankerne etableres med ca. 5 cm overhøjde på forkanten. Bundbredden fastholdes.

Gydebankerne udlægges med en indbyrdes afstand på ca. 80 m, for at udligne større spring i vandspejlet. Bankerne etableres i hele vandløbets bundbredde. Princip for anlæg af gydebanker ses i [Figur 1](#).

På gydebankerne udlægges enkelte større enkeltsten med forskellig diameter efter tilfældighedsprincippet, (samt udlægges mindre dynger af grus i siderne af brinkerne forskudt) for at øge vandløbets fysiske variation og give ørredynglen skjulemuligheder.

Restaureringen ønskes gennemført i 1 halvår 2023.

Figur 1 Princip for etablering af gydebanke – fra DTU-Aquas vejledning "Sådan laver man en gydebanke for laksefisk.

De overordnede dimensioner for gydebankerne er:

Tilsigtet fald over gydebankerne:	5,0 ‰
Bundbredde i gydebankerne (før grus):	ca. 2,0 – 2,5 m
Bundbredde i gydebankerne (efter grus):	ca. 2,0- 2,5 m
Omtrentlig tykkelse af gydegrus lag:	20-25 cm
Længde:	10-15 m

Større enkeltsten/skjulesten: (ca. 25 stk. fordelt på projektstrækningen)

Eksisterende forhold

Elbæk er klassificeret som offentligt vandløb og afvander til Gudenå (Randers Fjord). Strækningen er omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3, og er målsat til god økologisk tilstand i nuværende vandområdeplan.

Vandløbet er på projektstrækningen stort set uden groft materiale, som sten og grus. Der er en række en spredte træer på strækningen der giver gode skyggeforhold og tilfører dødt ved til vandløbet.

I 2017 blev Elbæk restaureret længere nedstrøms dette projektområde, hvor der er blevet udlagt gydebanker og skjulesten. I forbindelse med et igangværende byfornyelsesprojekt i Helstrup, er der blandt borgerne rejst et ønske om, at der på strækningen langs Elbæk (hvor Randers Kommune er lodsejer), etableres en adgangssti (trampesti), så der er let adgang til at se gydende fisk i vinterhalvåret.

Afvandingsforhold

Afvandingsforholdene vil være uændret som følge af etableringen af gydebankerne, og gydebankerne placeres under hensyn til eventuelle indvirkning på drænuvløb. Vandløbet er overbredt i forhold til regulativedimensioner på projektstrækningen. (ca. 0,80 m for bred bundbredde) Strømrændebredden skal ifølge regulativet for Elbæk, kun være mellem 0,75 og 1,0 m, og etableringen af gydebankerne sker under hensyn til at de afvandingsmæssige forhold kan opretholdes.

Miljømålsætning – vandområdeplaner

Miljømålet for Elbæk er i gældende Vandområdeplan 2015-2021, god økologisk tilstand. Den samlede nuværende tilstand for vandområde 06775, er "Ringe økologisk tilstand". I Basisanalysen vurderes tilstanden for smådyrsfaunaen at være moderat økologisk tilstand, og den økologisk tilstand for fisk at være ringe. Tilstanden for makrofytter, er ukendt. Det forventes, at de planlagte indsatser i form af gydebanker i vandløbet, sammen med de allerede gennemførte indsatser, vil kunne bidrage til målopfyldelse inden 2027.

Den dårlige tilstand understøttes af tal fra DTU Aqua's ørredkort: kort.fiskepleje.dk ([ørredkort](http://kort.fiskepleje.dk)), hvor der på nærmeste station i 2019, er målt dårlig til ringe tilstand ved fiskeundersøgelsen. Det er forventningen at etableringen af gydebankerne vil have en positiv indvirkning på tilstanden for fisk og ligeledes for bentiske invertebrater og makrofytter, der finder levested på vandløbsbund med groft materiale.

Arealanvendelse

De projekterede tiltag resulterer i meget begrænsede vandspejlsændringer. Ved store afstrømningshændelser vil forskellene blive endnu mindre. På den baggrund vurderes det, at de projekterede tiltag har en minimal effekt på de ånære arealer (der delvis er omgivet af §3 beskyttet mose på vestsiden og rekreativt/grønt areal på øst siden) og

dermed arealanvendelsen. Dette er under forudsætning af, at der ved udlægning af materialer tages hensyn til eventuelle drænuvløb, som beskrevet ovenfor.

Biologiske forhold

På baggrund af den fysiske vandløbsgennemgang i forbindelse med projektet, vurderes manglen på groft substrat og den begrænsede fysiske variation, at være årsag til den manglende målopfyldelse. I det følgende beskrives, hvordan det forventes, at de projekterede tiltag vil være medvirkende til at forbedre disse forhold.

Fisk: Generelt for projektstrækningen er, at der ikke findes tilstrækkelige mængder af egnede grus og stenmaterialer. Det vurderes, at gennemførelse af projektforslaget vil sikre væsentligt bedre yngle- og opvækstområder for særligt ørreder. Ved anlæggelse af gydebankerne i Elbæk øges det tilgængelige gydeareal i vandløbssystemet og, det forventes at projektet vil danne basis for en langt større naturlig produktion af fiskeyngel.

Smådyr (DVFI): Vandløbets økologiske tilstand bedømt ud fra smådyr, og er ifølge Vandområdeplan 2015-2021, som nævnt, vurderet til moderat økologisk tilstand. Gennemførelse af indsatsen vil sikre et bedre habitat for vandløbets smådyrsfauna. Bundforholdene forbedres, da sten og grus udlægges. I Basisanalysen vurderes tilstanden for makrofyter at være moderat.

Planter: Indsatsen forventes at have en mindre betydning for vandplanter, da der ikke foretages større strækningsbaserede indsatser såsom brinkregulering, træplantning/fældning eller andet der kan ændre på lysindfald, temperatur m.v. som har en større betydning for vandplanter end udlægning af grus. Gode vandplanter som vandranunkel og vandstjerne ventes dog at kunne finde hæfte i gruset.

Lokalt på gydebankerne, hvor der udlægges skjulesten, vil dannes nye "mikrohabitater" med lavere vanddybde, frisk strømmende vand m.v., som forventes at favorisere de vandløbsplanter der trives i hurtigt strømmende vand. Da der ikke udføres fysiske tiltag af betydning til at ændre på vandløbets forekomst og sammensætning af vandplanter, vil den vigtigste faktor være planlægning og udførelse af vandløbsvedligeholdelsen.

Dispensation fra NBL §3 til restaureringen

De fysiske forhold på hovedparten af projektstrækningen vurderes at moderate til gode hvad angår faldforhold, men der mangler dog groft substrat for at sikre optimale gydeforhold. Elbæk er omfattet af § 3 i Naturbeskyttelsesloven. På vestsiden af vandløbet gennemløber Elbæk en mose der registreret som beskyttet natur. De beskyttede områder bliver ikke påvirket af projektet, da vandstanden ikke hæves eller ændres væsentligt. Årsagen er, at gydegruset udlægges således, at det overholder regulativets krav. De resterende arealer består af ikke beskyttede græs enge.

Udlægningen af gydegrus og skjulesten vurderes at medføre en markant forbedring af de eksisterende fysiske forhold. Elbæk er omfattet af Vandområdeplan 2015 – 2021, og derfor er der fastsat et miljømål for vandløbet. Vandløbet er som nævnt, målsat til god økologisk tilstand. I henhold til Miljømålsloven må den aktuelle tilstand i vandløbet ikke forringes. Elbæk afvander til Gudenå med forbindelse til Randers/Grund Fjord. Det vurderes, at gennemførelsen af projektet, medfører en markant forbedring af den aktuelle naturtilstand, der findes i det § 3 beskyttede vandløb.

Der er projekteret en række tiltag, der har til formål at øge mængden af groft substrat. Dette gøres i form af udlægning af grus og større sten. Gydegruset og de større skjulesten, har til formål at skabe et mere dynamisk strømningsmønster og samtidig give gode gydebetingelser for ørred. Der er ved projekteringen af gydebankerne taget højde for placeringen af dræn således, at gydebankerne ikke giver en reduktion rent afvandingsmæssigt.

Der er i regulativet fastsat en årlig skånsom grødeskæring i vandløbet (ultimo september), således vandaflodsevnen og opnåelsen af miljømålet jf. Statens Vandområdeplaner kan imødekommes.

Det er Randers Kommunes vurdering, at vandløbsrestaureringen af delstrækningen af Elbæk, vil bidrage positivt i forhold til en forbedring af naturindholdet i og omkring vandløbet, da der skabes et mere varieret afstrømningsmønster, som kan give en større variation af vandløbsbund og brinker, og dermed bidrage til en mere divers sammensætning af flora og fauna. Projektet medfører ikke en ændring i vandkvaliteten i negativ retning. Randers Kommune forventer ikke, at der vil være nogle negative konsekvenser for hverken vandløb eller vandløbsnære beskyttede naturtyper, da kørsel kun vil fra østsiden, hvor der ikke er registeret beskyttet natur.

Randers Kommune vurderer på baggrund af ovennævnte, at projektet er naturforbedrende og, at der derfor kan meddeles dispensationen efter Naturbeskyttelseslovens §65 (dispensation for beskyttede naturtyper) LBK nr. 1986 af 27. oktober 2021, Lovbekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse.

Vurdering af virkning på miljø

Restaureringsprojekter er normalt omfattet af Bekendtgørelse om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM)), bilag 2 nr. 10, f – Anlæg af vandveje, som ikke er omfattet af bilag 1, kanalbygning og regulering af vandløb. Kommunen skal efter modtagelse af ansøgning i medfør af bekendtgørelsens § 21 bilag 2 vurdere, om anlægget på grund af dets art, dimensioner eller placering må antages at kunne få en væsentlig indvirkning på miljøet, så der skal udarbejdes en miljøvurderingsrapport.

Randers Kommune har i det konkrete tilfælde vurderet, at det aktuelle projekt ikke antages at kunne få en væsentlig indvirkning på miljøet, og at der derfor ikke skal udarbejdes en miljøvurderingsrapport. Det er ligeledes vurderet at projektet, samlet

har så lille et omfang, at det ikke kræver en afgørelse efter ovennævnte bekendtgørelse. Vurderingen er truffet ud fra at der tale om 3 mindre gydebanker, der alle virker naturforbedrende, og fordi der materialemæssigt anvendes beskedne mængder råstoffer, < 20 ton grus og skjulesten. Der sker ligeledes ikke nævneværdig forringelse af afvandingsforholdene i eller udenfor projektområdet.

Natura 2000

Det er Randers kommunes vurdering, at der ikke skal foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på det nærmest beliggende Natura 2000-område eller konkrete Bilag IV arter.

Det skyldes, at udlægning af grus og skjulesten ikke vurderes at påvirke nærmeste Natura 2000 område, som projektet afvander til - Habitatområde nr. 14 omhandlende Ålborg Bugt, Mariager- og Randers Fjord. Projektet er beliggende ca. 20 km vest for Habitatområdet.

Bilag 4-arter

Det vurderes endvidere, at der ved gennemførelsen ikke vil ske en forringelse af levestederne for Bilag IV arter.

Odder

Odderen forekommer udbredt langs alle kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Odderen er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, samt moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Odderen yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på ynglepladsen.

Da projektet vil skabe et mere varieret vandløbsforløb og øge bestanden af fisk, vurderes det, at projektet er positivt for odderen. Under anlægsfasen vil odder uhindret kunne søge ophold på strækninger op- og nedstrøms af projektet.

Padder

Projektet forventes ikke at have en negativ indvirkning på padder og vil ikke påvirke paddernes yngle- og rasteområde negativt.

Flagermus

Der er ikke kendskab til flagermus i området. Projektet vurderes ikke at påvirke flagermusenes yngle og rasteområde negativt, lige som der ikke fældes større eller ældre træer i forbindelse med restaureringen.

Økonomi

Projektet finansieres af kommunale naturforbedringsmidler.

Høringssvar

Vedlagte udkast til tilladelse har været sendt til høring hos berørte myndigheder. Der er i **indkommet følgende bemærkninger:**

Lodsejerne

Lodsejerne er brev af 11. november 2022 orienteret om det kommende projekt forbindelse med udsendelse af et orienteringsbrev om restaureringen og muligheden for at komme med bemærkninger. Der er ikke indkommet nogle bemærkninger til projektet, ud over ønske om sandopsparing på strækningen opstrøms projektområdet. Dette arbejde igangsættes i løbet af 2023. Denne tilladelse er der jf. §24 i Bekendtgørelse 2016-06-27 nr. 834 om vandløbsregulering og -restaurering m.v., endvidere sendt i 8 ugers høring. Høringen løber fra 26. januar 2023 til 9. marts 2023.

I forbindelse med høringen er der **indkommet (eller ikke indkommet)** følgende bemærkninger fra lodsejerne:

xxx.xxx. Indsættes her

Offentliggørelse

Projektet har været offentliggjort på Randers Kommunes hjemmeside i en 8 ugers høring i perioden 26. januar 2023 til 09. marts 2023 jf. bestemmelserne i bekendtgørelse om vandløbsregulering og -restaurering m.v. **Der er (eller er) ikke indkommet bemærkninger projektet.**

Dette udkast afgørelse efter vandløbsloven offentliggøres den 26. januar 2023 på [Randers Kommunes hjemmeside](#). Klagefristen er 4 uger fra offentliggørelse.

Se vedlagte klagevejledning

Med venlig hilsen

Esben Husted Kjær
Miljøtekniker

Bilag:

Bilag 1 - Kort over placering af gydebankerne

Bilag 2 – klagevejledning

Kopi sendt til:

Lodsejere til matrikler indenfor projektstrækningen langs Elbæk

Danmarks Naturfredningsforening – lokal, dnranders-sager@dn.dk

Dansk Ornitologisk Forening – national, natur@dof.dk

Dansk Botanisk forening Jylland, dbf.oestjylland@gmail.com

Fiskeristyrelsen, inspektoratoest@fiskeristyrelsen.dk

Danmarks Sportsfiskerforbund post@sportsfiskerforbundet.dk og lokalenhed, Jankarnoe@gmail.com

Dansk Fritidsfiskerforbund, e-mail: formanden@fritidsfiskerforbundet.dk

Randers Sportsfisker klub, formand@randerssportsfiskerklub.dk

Friluftsrådet, oestjylland@friluftsradet.dk

Museum Østjylland, Arkaeolog@museumoj.dk

Bilag 1 - kort over placering af gydebanker

Figur 2 Placering af de 3 gydebanker i Elbæk - Markering med rød linje

Klagevejledning

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet og klagefristen er 4 uger fra afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsesdatoen.

Afgørelsen efter vandløbsloven kan påklages af:

- Den, afgørelsen er rettet til
- Enhver, der må have en individuel, væsentlig interesse i afgørelsen
- En berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker, jf. vandløbslovens § 84.

Offentlige myndigheder, Danmarks Naturfredningsforening og lokale foreninger med væsentlig interesse i afgørelsen er også klageberettigede efter naturbeskyttelsesloven.

Såfremt der bliver klaget over afgørelsen, må den ikke udnyttes medmindre Miljø og Fødevareklagenævnet opretholder afgørelsen. Miljø- og Fødevareklagenævnet kan dog i særlige tilfælde ophæve denne opsættende virkning.

Klager kan indsendes via klageportalen: naevneneshus.dk. Her kan du også læse mere om klagenævnets sagsbehandling. Klageportalen kan også findes på www.borger.dk og www.virk.dk, hvor du kan logge på med NEM-ID.

Klagen sendes via klageportalen til Randes Kommune. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for kommunen i klageportalen.

Klagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om klageportalen. Hvis du på grund af særlige forhold ønsker at blive fritaget for at bruge klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til kommunen, som har truffet afgørelse i sagen. Kommunen videresender herefter anmodningen til klagenævnet, som afgør, om anmodningen kan imødekommes.

Gebyr

Det koster et gebyr at klage over afgørelsen. Gebyrets størrelse fremgår af klageportalen. Klagegebyret opkræves af Nævnenes Hus. Betaling af klagegebyr sker ved elektronisk overførsel eller ved giroindbetaling. Gebyr skal indbetales inden for en fastsat frist. Hvis gebyret ikke indbetales inden udløbet af fristen, afvises klagen.

Gebyret tilbagebetales, hvis:

- 1) Klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) Klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) Klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for at efterkomme afgørelsen som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis:

- Der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- Klager trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevarerklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

Spørgsmål om betaling og tilbagebetaling af gebyr afgøres af Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Nævnets afgørelser kan ikke anbringes for anden administrativ myndighed.

Hvis du vil indbringe afgørelsen efter naturbeskyttelsesloven for domstolene, skal det ske inden 6 måneder, fra du har modtaget dette brev.